

עין משפט
גַּר מִצוּחַ

ל א מיי פ"ב מהלכות מדיקין ה'
י:
לא ב מיי פ"ה מה' בית הכמריה
הכלל ט:
לב ג מיי פ"ה מה' מדיקין ה'
ג:
א ד מיי פ"ב שם ה' י:

הגהות הב"ח

(א) בבשנה את הגחלים אילך ואילך חותה: (ב) בפרש ד"ה לא היו שומעין וכו' את הקול וכו' אמר נמי ולא היו וכו' עד שהיו שומעין וכו' שלא יפסלו ממזיו: (ג) ד"ה ופינה וכו' והכא בעינן דשן ומשום הכי בעינן הכא מואכלות: (ד) ד"ה והלך כמזמור וכו' כעשר אמות עזרה אל מן המזבח ועדיין חזקו הוא מן האמת עשרים אמה דשלש אמות היה הכבש מופס בקרקע עזרה ללפני דמ"ד היה לו יסוד למזבח וקין דמומת מורחית לכל לא היה וכו' לא היה לו יסוד ליתן דמיס וכו' בקרקע עזרה שלשים ואחת כ"ל: (פ) ד"ה צבר וכו' ודיקקין והשלך אמו כלל המזבח קדמה וקיס לכו לרצון דלא מיקרי השלש פחות מכ' אמות ועולה העוף היה נעשית כ"ל וחיבות דכתיב במזרחא ונלה אלו הגדרין מחזיקים: (ז) בפירוש פסמים שהיה עליו: (ח) מפרש ד"ה מיד ילו וכו' הוללו והורשו לקדש: (ט) ד"ה סודקן בכבש וכו' ואם לא שחי סודקין אלו היה המזבח וכו' נראה לרבי הסד' ואח"כ מ"ה נל דאי המזבח מקום שהוא פניו ואם אין הגדין כ"ל וחיבת מן נמחק:

שיטת מקובצת

א] עד שומעין קול חיבת שהיו נמחק: ב] חיבת עת חיבת: ג] המזבח ופינה אל הגחלים אילך ואילך וחתה חיבת הלק נמחק: ד] הפנימיות וירד: ה] חיבת והס לרס והלס כפ"ה אל מיהו פסמים (דף כ ע"א) חתה: ו] מנעביר ומקוין אמן אום י' נמחק: ז] אן הגדרים מחזיקין: ח] ועל הכבש כ' גבי הפסות ותפוח: ט] עליו שלם מאות אום כ' נמחק: י] עד ששומעין את קול חיבת שהיו אום ה' נמחק: יא] עד ששומעין חיבת שהיו נמחק: יב] הסיר מפרש אום י' נמחק: יג] דשן דהא דבעין הכא מאכלות משום אום י' נמחק: יד] אמות בקרקע עזרה אלו מן הכבש וחיבת רגל ל"ש ותמחק: טו] מן חיבת אום י' עד חיבת אמות אום ה' נמחק: טז] הכבש ותמקרב אלם חיבת אום נמחק: כ] עזרה כ"ה נמחק: להס ללכת: כא] והשערים וההלכים של אום ו' נמחק: כב] דשן מקוין אום י' נמחק: כג] כאלמע מן הפעמים שהיו: כד] וכשהיה רב כל אום ה' נמחק:

פ' הרא"ש

קול העץ שעשה בן קטין מוכיז לכויר. לשקע בגלגל את הכור לחוך צור הגולה שלא יפסלו מימיו בלילה. ובפ"ז דחזקים י' פליגי אם היה קול ששקיעו שהיה משקע לחוך הכור אחר שקדש ידיו ורגליו כדי שלא יפסלו מימיו בעצמה השחר או לא העלה איה מעלה לקדש ידיו ורגליו: א] המאכלות הפנימי.

הקריבה להיות דשן: ב] חפץ פניו לנפון. כנגד המזבח: ג] גשו' ועי' ה' אכסדרה מתעביר בעזרה. וד"ד על עץ ה' ובמבשרא דאין. על אה המאכלות הפנימי. עמוד אגבניש שש קיפות של אגבני. אחרם חמין. ללגט את הסולת:

הדרין עלך בשלשה פסוקות:

ראויה אחי שידן. מן המזבח:

העבירה. לנזור כל האפר לתפוח:

ואת הצינורות. מזגות לבשר בן צנן:

האכזים. סוגקין אותן. משלקין לגדיין ט"ו ולמדי מתחלפות אל

פסעטם נסכה [ממנה י"ג ז'] מנו לנכה.

כה:

ולא (ד) **שומעין אם קולו**. מפני שר"ל עד ל' שהיו שומעין את הקול וכו' מני ולא היו שומעין את קולו: **עד לא' שהיו שומעין קול העץ שעשה בן קטין מוכיז לכויר**. לגלגל שכבר שקעוהו מנעבד כדי שלא יפסלו מימיו והשתא מעלהו כדי לקדש צו וכשמעלהו נשמע קול העץ דמי כיוור נפסלין בשקיעת החמה ואיכא למ"ד צוזכרים (דף כא): דעבשיו משקען והתם מפרש שפיר: **ופן אומרין הגיע עת לקדש קידש ידיו ורגליו מן הכיוור**. יב] ומפרש צוזכרים (דף יט): **כילד הוא מקדש מניח ידו הימנית ע"ג רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ושופך מים ומקדש: נעל מחסה של כסף ועלה לראש המזבח**. דרך מזרחו של כבש בלמהי) של כבש הסמוכות לכד מזרח. הכבש ארכו שלשים ושמים ורחבו ט"ו והוא היה כאלמע המזבח מנאלה מן המזבח מזל מזרח חוץ לכבש בעינין אמות ונזל דהמש חוץ לכבש ח' אמות שהי המזבח ל"ב אמות: **ופינה אם הגחלים אילך ואילך וחסה מן המאכלות הפנימיות**. מאותן גחלים שנתאלכו ונעשו גחלים דקיס דהוו דשן דלשר תאלכ האש כתיבי). הכי גרסינן מן המאכלות הפנימיות אכל גבי גחלי יוס הכיפורים לא גרסינן מאוכלות אלא הכי גרסינן^[א] חתה וירד דהמש בעינן גחלים גמורים והכא בעינן דשן (ס) (יג) והא דבעינן הכא מאוכלות משום דנעשו דשן בעינן: **וירד**. ממזרחו של כבש דרך כשאל אל המזבח כה יסוד: **הגיע לרפס**. למקום שכלה הכבש: **הפך פניו לנפון**. כלומר לא היה מהלך דכרכו דרך מזרח ויאלא חוץ לעזרה אלא הופס פניו לנפון העזרה

דהיינו דרום המזבח: **והולך כמזרחו של כבש**. אכל הכבש בקרקע עזרה סמוך לכבש והלך (כ) כעשרה אמות (ל"א) בקרקע עזרה) מן (רגל) הכבש ועדיין רחוק הוא [מקום הדשן] מן המזבח כ' אמות דשלשים אמות היה הכבש מופס בקרקע עזרה (יג) (והלך כעשר אמות מן הכבש ועדיין רחוק הוא מן המזבח עשרים) אליבא דמ"ד לא (יג) היה לה עמוד למזבח כלל וקין דרומית מזרחית לא היה לה יסוד ופליגי כה צוזכרים (דף גז.) י"א יש אומרים לא היה להס יסוד

ליתן דמים על אותו יסוד אכל יסוד היה למזבח ואליפיה היה הכבש תופס בקרקע עזרה ל' והא דתנן הכבש שלשים ושמים שהיה מתפשט עדיין צ' אמות למעלה על אמה יסוד ועל אמה סובב הרי שלשים ושמים ואיכא למ"ד לא היה לו יסוד כלל ואליפיה תופס הכבש בקרקע י"א עוד שלשים ואחת ומתפשט עדיין אמה אחת על הסובב כרי שני הכל ל"ב: אבר **הגחלים ע"ג הרלפה רחוק מן הכבש ג' טפחים. צבר דכתיב [ויקרא ו] ושמו ואמרינן^[א] ושמו שלא יפזר. וא"ת הא בעינן ושמו אכל המזבח ונהי דכבש כמזבח לכל מילי מ"מ היה לנו לקרבו אכל המזבח ועדיין הוא רחוק מן המזבח עשרים אמות אמר לי רבי דמהשלך דכתיב במזרחא ונולה דייקין^[א] דכתיב במזרחא ונולה (ויקרא ה) והשלך אותה אכל המזבח קדמה וקיס להו לרצנן דלא מיקרי השלכה פחות מעשרים אמות (וישעיור ח' אמות רחב דעולת העוף היא נעשית על קרן דרומית מזרחית הילכך מניח את הדשן רחוק מן המזבח עשרים אמות מקום שנותנין של מורלה ונולה ודישון מזבח הפנימי ודישון המזורה וכל אלו נכלעים במקומן אכל תרומת הדשן נ"ל דלא היתה נכלעת מדאמרינן ציומא (דף כא). עשרה נסים נעשו לאצותינו כו' ופרסינן ומו ליכא והאמר אביי מוראת העוף**

ראוהו אחרו פרק שני תמיד

ודישון מזבח הפנימי ודישון המזורה נכלעין במקומן ואם איתא דתרומת הדשן כמו כן נכלעת ה"ל ללחשובה ואמרינן בכרימות (דף ו.) ושמו מלמד שטעונין גימזא דאסור ליהנות ממזרמות הדשן: **גב' ומי הוו אכסדראות בעזרה**. השתא קא סלקא דעתך אכסדראות של עץ היו

ולכן פריך ומי הוו אכסדראות (ס) כו' בעזרה: **אמר רב חסדא באכסדראות של צינן**. עמודים של אבן היו בעזרה סביב חומת העזרה ועל העמודים נמתוים מנין מקראות: **למימרא דחצינים חצינים** מן חצינים לעשות חצינים מכלל דהשתא הוו מקטרי להו על גבי המזבח: **וספניא מנין שלא יהא דבר קודם למידי**. דבר (ט) הקוצעו גבי מזבח לא יקדים לתמיד של שחר הקרב כמו כן על גבי המזבח כו': **להסח חמין לרבינא**. דמותר להסח חמין לעסוק בה וכשמגיע זמן הקטרותם לאחר שיקריבו אותו תמיד קטיר כמו כן את החצינים:

הדרן עלך בשלשה מקומות

ראוהו אחיו שירד. אסדרא דלעיל קאי לאחר שתרם את הדשן וירד מן הכבש י"א אז נתקרב אלס אכל רוח שהם עומדים: **מיד לנו אחיו וקדשו ידים ורגליהם מן הסיו**. הואיל (י) ואלו לקדש ידיהם ורגליהם כמו כן לצורך עבודה ב' ראשים ללכת צין אולס ולמזבח: **נעלו אם המגרפות**. יעים להסיר את הדשן ולפנותו לתפוח: **אם הצינורות**. מזגות להסיר את האכזרים: **ועלו לראש המזבח**. וקודם תרומת הדשן לא היו יכולים לעשות לפי שצריך להרים תרומת הדשן קודם שיטנו את הדשן לתפוח: **האכזרים וספדים כאן והלכזים שלא נתעכלו מעבד**. שלא נשרפו ונעשו דשן: ב] **סולקין אופן לצדי מזבח**. כמו מסלקין לצדי מזבח: **סודקן בכבש**. כדי שלא יפסלו בלילה שאין יכולין להקטירין עד לאחר שיקטירו אכרי תמיד ואם לא (ס) סודקן על המזבח היו נפסלין בלילה ואמרינן צוזכרים כ' המזבח (דף פז.) דאין לינה כמזבח וכבש הרי הוא כמזבח לכל דבר. כ' **זדי מזבח נראה לרבי** מקום שהוא פניו ואם אין

(מן) הגדידן מחזיקין סודקין אותם כסובב או על גבי הכבש. ולאחר שיקטרו את המערכות יחזירו את האכזרים על המערכה ויזיתו כה האור: **החלו התחילו לעלות את האפר על גבי המזבח: אלא כה פועמים היה עליו שלם מאוס כור: ספוח**. צבור האפר שצאלמע המזבח שהיו (ס) שורפין אפר על גבי מערכה ומעלין אותו(ש) שם חזר ניוו של מזבח. והוא נקרא תפוח על שם שהיה עגול כתפוח וחזירו במסכת עבודה זרה (דף נה). אף על פי שנוטל צידו ונותן לתפוח צבור הענבים שצמח הגת קרי תפוח. וכשהיה ב"ד רבה כל כך שלא היו יכולין לקדש המערכות כדאמרינן לקמן [נע]. וראשי גזירין הפנימיות נוגעים בתפוח היו מוילאין אותו(ש) לחוץ דכתיב והזיא את הדשן אל מחוץ למחנה (ויקרא ו.) **וצרגלים לא היו מדשנין אופן**. כמו ודשנו את המזבח (דמדר ז.) לא היו מוילאין אותו חוץ מן המזבח אף על פי שצמח דהם הדשן כסודור המערכה: **מפני שהוא נוי למזבח**. כשיש עליו דשן הרבה כדאמרן בעלמא (פסחים דף סה:) שכן הוא לצני אהרן שמהלכין עד ארכוצותיהם דסם כך שכן כשיש עליו דשן הרבה ונראה שלא עומד המזבח צנול: לא

לעזרה להר הבית כלפי צפון שפשפש כמו שער קטן היה לו לאותו שער הפתוח לעזרה שבו נכנסין בלבוש את העזרה לחפש בכל בקר ובקר אם היה שם כל הכלים כמו שהניחם אמש כדגימא לקמן והואיל ששני שערים היו צריך שני שומרים ולקמן משמע גבי שפפש של היכל שהיה עומד מצד שער הגדול שהיו נכנסין באותו הלחא שבצד ההיכל כדכתי למימר לקמן ולא בתוך שער הגדול של כהן כי כמו כן שמצד שער הגדול של בית המוקד הפתוח לעזרה היה עומד אותו שפפש ומתוך הפשפש היו נכנסין לעזרה וסוגרין שער הגדול בבירה ומנעול כמו שהיו עושים גם לשער ההיכל אלא שעוקר של זה הפשפש לא נתקן בעבור זה הדבר לא בשביל בלבוש את העזרה כיון דגבי הדרי הוה קיימי הני שערים דה"ל זה כנגד זה היו עומדים ודוי להכא ודוי להכא דזה שהיה שומר לאחר השערים היה יכול לשמור את שער האחרים מיהא יש לנו לומר שהשומר היה שומר את השער החיצון ולא את השער הפנימי מוקדתי במסכת מדרת בן לוי היה יושן מבחוץ דהיינו חוץ לבית המוקד וא"ת הויכ הוא ס"ד למימר דלבעו הני שני שערים שני שומרים דכיון שזה שער החיצון היה משומר ע"י בן לוי וכהן הוה מאי איכא למיחש טפי לשער הפנימי כיון שלפנים השער החיצון דהיינו בית המוקד עצמו לא היה תשמיש אלא כהנים לבד כדאמרן כבר שלא היו יושנים בתוכן י"ל דמתחילה הוה ס"ד למיחש דילמא איכא איניש דלא מעלי שיכנסו לבית המוקד קודם נעילת שער בית המוקד ועכשיו אם לא היה שומר גם לפתחי העזרה היה נכנס לשם עד שלא היו מרגישין אלו שאצל השער וכן אם היה שומר אצל שער הפנימי אז אם היה בן לוי חרוק בפניו כן לוי היה צריך להיות בו בחוץ ואבד גרדא נמי נפקי' ההיא דמדות דקתי' בן לוי ישן לו בחוץ דהויכ קתי' שהי' ישן היה היה צריך לשמור ולא לישן ובשלמא גבי נעיל דקתי' ההם דנתן לו כסותו עליה וישן לו ולא תקשי לן האיק ישן הלא היה צריך לשמור דהתם אותו נעול לא היה מן השומרים אלא מוקי' של בית אב כדקתי' ההם שבידם היו מתפתחת העזרה אלא בן לוי קשה האיק היה ישן ע"כ איכא למימר דסבירא ליה ה"פ וכן לוי ישן מבחוץ בשעה שזה נעולו כל כ' זמן שלא הגיע עד למעלה היה בן לוי מפני שלא היה צריך לשמור אלא לאחר זמן הנעילה וכשהיה מגיע זמן הנעילה אז היה לו הכחן ויעיל שומר את בן לוי משנתו והיה הוא שומר מבחוץ ופרוחי כהונה מבפניו היה נוגעל בית אב. ואין לפרש דבן לוי ישן מבחוץ אפילו לאחר כשהיה נעול דא"כ מי היה שומר אי פרוחי כהונה והא את כהנים ולוים בעי: דוי הוא מלשון הכהן כדאמר ב"ר במה מדליקין וברא חזיה לאביי דהוה דרי למזרח וברוכאת טובא איכא בהאי ליטנא: גיוראת דאצטותא פ' אבינא תחכות' יוצאות כותל הלשכה מסביב כהונה ועשוין קסאות ואצטבותא והן סטיו י"ג סטיו והיינו דאצטות' דסלין מטטיו: לא לטטי' זה אחר שלמעלה הימנה. שהיו דומין למעלות הכבש זו למעלה מזו וקס"ד השתא דלאחר שבנו האבני' במקדש היו מחזקינן אותן והיינו דקא פריך מי הוו מיפליגי כלומי' מי הוה האבנים תחכות' במקדש והא כתיב אבן שלמה נבנה. אמר אביי והאי במקדש לא מסתתין אותן אלא מתקנים מחוץ למקדש ומיית' אבני וטרת' ואבני ברבבתא ומינה הגדולות למטה וקטנות מעליהן ואותן שמתחתיו היו עושין כמין כסין כקוביעין אותו כך בחומת הלשכה ועליהן היו יושנים אבל קשה לי לפ"ו הפירוש דהיינו הוה משמע דסבירא ליה בס"ד למימר לאחר שנבנה החומה היו חותכין בכווי החומה לעשות אצטבותא וזה תמא היה היה יכול להיות זה דא"כ החומה תלוי מלמעלה כנגד הפגם שבפגמו בה לפיכך נראה דהכי ס"ד שהאבנים היו חותכין מתחילה מתוכה כעין פגם כזה ששיר היה אסור לעשות פנימה כדפרישית אלא באבנים וטרתא ואבני ברבבתא ולעולם באבנים שלמות ביו חתם: ודא מטו למעבד עבדוהי פ"י שעדיין קטנים היו שומרים שלא הגיעו לעבודה עדיין שלא היה להם ב' שערות קרי להו רובים כמו רביה והכא דקרי להו פרוחי כהונה דהיינו דמיירי דכבר הגיע לעבודה ובפ"י דחולין פליגי בה רבנן ור' מאמינא כשר לעבודה: מבישה' על מבישה. ששיר הוה הבית מחומה ירושלים ועד חומת הר הבית

מסורת הש"ס

(א) וזכרם קד. יומא מג. ז' [ג] ל"ד וירד כ"ה בתשעה: א] צ"ק ק"ה. מנחות מט. פסחים: ז' יומא לג. ד' [א] שם כתרפות ק"ו: צ"מ נה. וזכרם קב. ככל המקומות האלו איתא דכא(, ס) וזכרם, כ. (ו) בתשעה הני סוקקין, (ז) סולקין, (ח) בעשר אמות כ"ל יעב"ד, (ט) ויקרא ו, (י) ע"י יומא מג: (י) ד"ק מ"ד, (י) [מזורה לד.], כ"ל ובשאר ח' אמות היינו דהמזבח היה חזקון מן הכבש ח' אמות שמי דגדים, (ז) ע"י מו"ט, (ס) גורפין, (ט) [אחרי יעב"ד, (ס) משגרת לשון רבינו משמע דמפרש דהאי דקתן וברגלים לא היו מדשנין אותם כ"ל דלא היו מדשנין אותו ברגלים רק בדידים וע"י מגרפתו וזה דבר מלא און לשון המשנה סובל פירושו זה וצ"ע.

תורה אור השלם

- לא תטע לק' אַשְׁדָּךְ כֵּל עֵץ אֶצֶל מִזְבֵּחַ וְ אֶלְדִּיקוּ אִשֵּׁר תַּעֲשֶׂה לְךָ: דברים טו כא
- והאש על המזבח תוקד בו לא תבכה ובצר עֲלֶיָּךְ הַבֵּית עֲצִים בַּבֵּקֶר בַּבֵּקֶר וְעֶרֶךְ עֲלֶיָּהּ הַעֲלֶה וְהַקְטִיר עֲלֶיָּהּ חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה

רבינו גרשום

המדות: ואלו. באכסדרא דרך המערב לפי שכל העזרה מדי רוחותיה בנייה באכסדרא על גבי עמודים ומקורה אבל באמצע במקום המזבח והכבש ומקום שחיטת אל היתה מקורה: היו בודקין והולכין. שיהו כל כלי העזרה שמורים יפה וכך הולכין ובדוקין אלו מיהו ואלו מיכן: עד שהגיעו למקום עושה חביתין. שם הגיעו אלו לאלו ואמרו שלום הכל שלום כלומר שלום שהכל מצטנו בשלום כל הכלים במקומן: העמידו בית עושה חביתין וחקינסו כדי שיעשו חביתין ואח"כ מי שוכה לתורם כו': לא היו רואין אותו. שהלך לתורם שלא הלך אדם עמו ולא שומעין קולו לא היו ודיקין מה הוא עושה עד ששומעין קול העין: מוכיז. שהיה שהיה מפקי' כשמושכו לקדש ידיו ממנו: והן. הכהנים בשבית המוקד אומרים הגיע עת כבר הגיע לתורם: וחתה מן המאכלות הפנימיות. והו תרומת הדשן: צבר את הגחלים. היינו אותן המאכלות הרמת הדשן: מקום שנותנין מוראת העוף כו'. היינו ושמו אצל המזבח: המגרפות. עשוי באותו עץ אל המזבח שנינים שמוכנין בו תחציר: החלו מעלין באפר. במגרפות על גבי תפוח מקביצין אותן ועושין אותו עגול תפוח וככעב מפני שהוא נוי למזבח שידשנתו ו' בידם במגרפות ולא ברגלים ושבו מוציאין אותו הכל לחוץ להר המושחה: מימיו לא תנעצל כו'. ומי הוה אכסדרה בעזרה היא דשן קס"ד דבאכסדרה עמודים שפ"ק ע"י מיידי: והתניא ר' אלעזר אומר כו'. שנאמר לא תטע לך אשרה (כל עץ) בכל מקום וכל עץ אשרה אלא מובח לא ליהודי הוא משמע קרא: אמר רב חסדא באכסדרה של בנין. על עמודים אבנים לא אסרה תורה: פ"ק

פ' הראב"ד

בסמוך להם מלמטה שלא היה הפסק ביניהם אלא תקרה והאי דכתיב בעבודתם שלא היו עם הכהנים במבוציה אחא אלא שהכהנים מלמעלה והלוים מלמטה. אחד פתוח לחוץ חוץ

שערים היו ופ"ז דחזקים י' פליגי אם היה קול ששקיעו שהיה משקע לחוך הכור אחר שקדש ידיו ורגליו כדי שלא יפסלו מימיו בעצמה השחר או לא העלה איה מעלה לקדש ידיו ורגליו: א] המאכלות הפנימי.

הקריבה להיות דשן: ב] חפץ פניו לנפון. כנגד המזבח: ג] גשו' ועי' ה' אכסדרה מתעביר בעזרה. וד"ד על עץ ה' ובמבשרא דאין. על אה המאכלות הפנימי.

עמוד אגבניש שש קיפות של אגבני. אחרם חמין. ללגט את הסולת:

הדרין עלך בשלשה פסוקות:

ראויה אחי שידן. מן המזבח:

העבירה. לנזור כל האפר לתפוח:

ואת הצינורות. מזגות לבשר בן צנן:

האכזים. סוגקין אותן. משלקין לגדיין ט"ו ולמדי מתחלפות אל

פסעטם נסכה [ממנה י"ג ז'] מנו לנכה.

והיה אפר מתקין שם (כל זה שמש מקום לקדש את המערכה) כל דבר מקוין וגוהו נקרא תפוח ונגדה [דף מז:] תפוח ים מעלה מאותו מקום: בפ"ז שהוא נוי למזבח. שהוא סימן לרביי הקריבות: